MODIFICAREA ÎNVINUIRII LA FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Nicolae SÎMZÎNICI
CZU: 343.1 bortanicolae3@gmail.com

The institute of the changing of the accusation evolved from the period of the Roman Republic and so far, such that arised a lot of discussions. The actuality of this topic result from procedural practice, affected of some errors committed by practitioners. The changing of the accusation generates effects on the character, volume and content of the accusation.

Considerații generale privind modificarea învinuirii

Modificarea învinuirii la faza de urmărire penală constituie o varietate a instituției modificării învinuirii în procesul penal. Astfel, modificarea învinuirii în procesul penal trebuie privită ca un întreg din care derivă trei ramuri: modificarea învinuirii la faza de urmărire penală, modificarea învinuirii în prima instanță, și legislația procesual penală care prevede că procurorul pe caz poate dispune modificarea acuzării în instanța de apel în sensul agravării, numai în cazul în care el a declarat apel. Modificarea învinuirii reprezintă ajustarea conținutului faptic și a celui juridic, realizată de către organele abilitate prin lege cu asemenea atribuții, în baza unei proceduri legale, prin care se aduce atingere conținutului, mărimii sau caracterului acesteia. Modificarea poate surveni în cazul schimbării declarațiilor date de martori, sau expertul poate da un nou rezultat al expertizei, poate surveni decesul victimei sau parții vătămate, sau învinuitul poate să recunoască vinovăția [1].

Mecanismul procesual de modificare a învinuirii la faza de urmărire penală. Modalitățile modificării învinuirii la faza de urmărire penală se divizează în mai multe categorii: ***schimbarea învinuirii, completarea învinuirii și scoaterea de sub urmărire penală parțială și încetarea parțială a urmăririi penale (restrângerea învinuirii).*** Învinuirea poate fi schimbată în sensul agravării sau în sensul atenuării situației persoanei. Dacă vorbim despre modalitatea schimbării învinuirii ce este cauzată de constatarea săvârșirii unei infracțiuni mai grave sau săvârșirea unei alte infracțiuni, atunci este necesar de a se face o ***delimitare clară între săvârșirea unei infracțiuni mai grave***

și agravarea situației învinuitului. Sintagma „infracțiune mai gravă” trebuie abordată prin prisma art. 16 CP RM ce reglementează o clasificare a infracțiunilor după caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii, în infracțiuni ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Astfel încât schimbarea limitei maxime a sancțiunii în intervalul aceluiași tip de infracțiuni (gravă – gravă; mai puțin gravă – mai puțin gravă) nu constituie o infracțiune mai gravă [2]. Potrivit unor autori cum ar fi E.A. Bravilova sau T.M. Dobrovolsкaya, învinuirea se agravează și atunci când urmare a modificării învinuirii atrage imposibilitatea aplicării amnistiei, liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen, înlocuirea termenului pedepsei neexecutat cu o pedeapsă mai blândă și posibilitatea unui regim mai sever de executare a pedepsei [3].

Pentru completarea învinuirii, este necesar ca să fie întrunite următoarele condiții: a) fapta să fie nouă (să nu fie prevăzută în învinuirea anterioară); b) fapta sau faptele trebuie să aibă legătură cu infracțiunea incriminată. Ultima condiție vine să spună că toate faptele săvârșite de aceeași persoană, în aceleași împrejurări și sunt legate între ele trebuie judecate de aceeași instanță. Completarea învinuirii se face cu o altă infracțiune (infracțiune eterogenă), cu un episod (infracțiune identică), completare în cazul unui concurs real, completare cu o circumstanță nouă.

Scoaterea parțială de sub urmărire penală și încetarea parțială a urmăririi penale se aplică doar dacă o parte din învinuire nu s-a confirmat. Prin „învinuire neconfirmată într-o anumită parte a ei”, trebuie să înțelegem fapte (capete de acuzare) și episoade care de sine stătător pot constitui infracțiuni independente în privința cărora poate fi desfășurată urmărire penală [4]. Toate celelalte modificări ale învinuirii, care au ca efect restrângerea volumului învinuirii, **reprezintă schimbări ale învinuirii**.

Inițiator al modificării învinuirii poate fi ofițerul de urmărire penală printr-un raport prezentat procurorului, procurorului pe caz (din oficiu), procurorului ierarhic superior în urma unui control asupra dosarului și învinuitului. Învinuitul poate înainta o cerere prin intermediul avocatului său în momentul înaintării acuzației sau după prezentarea materialelor urmăririi penale având posibilitatea să formuleze o cerere argumentată pe baza probelor din dosar.

În cazul schimbării învinuirii, în majoritatea cazurilor, este emisă o nouă ordonanță de punere sub învinuire, după care procurorul trebuie să înainteze învinuirea nouă și să audieze învinuitul. Această procedură trebuie respectată în cazul schimbării învinuirii în sensul agravării cât și în cazul schimbării învinuirii în sensul atenuării. Completarea învinuirii se face printr-o ordonanță separată, fără a fi indicată toată învinuirea. Doctrina Federației Ruse menționa la acest subiect că ofițerii de urmărire penală la terminarea urmăririi penale emit o nouă ordonanță de punere sub învinuire care conține tot volumul învinuirii, astfel încât rechizitoriul să corespundă cu învinuirea. În cazul completării învinuirii, trebuie să se respecte procedura înaintării învinuirii și audierii învinuitului, deoarece se agravează situația acestuia. Scoaterea parțială de sub urmărire penală și încetarea parțială a urmăririi penale este dispusă printr-o ordonanță simplă, fără a fi emisă o nouă ordonanță de punere sub învinuire. În cazul acestei modalități, nu este înaintată noua învinuire și nici nu se audiază învinuitul potrivit art. 282 CPP.

O condiție foarte importantă constă în necesitatea ca toate modificările învinuirii să fie realizate până la prezentarea materialelor de urmărire penală. În funcție de categoria infracțiunii la care se trece în urma schimbării învinuirii, avem următoarea procedură: a) dacă schimbarea învinuirii se realizează pentru o infracțiune mai gravă din cadrul aceluiași grup de infracțiuni, atunci se emite doar o ordonanță nouă de punere sub învinuire, fără ca persoana să fie scoasă de sub urmărire penală pentru învinuirea anterioară. Doar dacă schimbarea învinuirii se realizează pentru o infracțiune mai ușoară din alt grup de infracțiuni, se emite o ordonanță prin care persoana este scoasă de sub urmărire penală integral pentru infracțiunea anterioară și pusă sub învinuire potrivit unei alte componențe de infracțiune (art. 165-220 CP RM).

În situația în care necesitatea modificării învinuirii apare între momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire și înaintarea învinuirii, atunci în acest caz vom avea o modificare a învinuirii, chiar dacă învinuirea inițială nu a fost înaintată. Dacă modificarea învinuirii s-a efectuat prin schimbare, atunci învinuitului îi va fi înaintată deja doar cea de-a doua învinuire, iar dacă învinuirea a fost completată, învinuitului îi sunt înaintate ambele ordonanțe.

O altă situație ce apare în practică la modificarea învinuirii ține de plângerea prealabilă în baza căreia potrivit art. 276 CPP RM poate fi pornită urmărirea penală. Dacă modificarea învinuirii trebuie să fie făcută potrivit uneia din infracțiunile prevăzute la art. 276 alin. (1), atunci procurorul trebuie să chestioneze victima, dacă aceasta dorește să depună o plângere prealabilă. Într-o asemenea situație, dacă partea vătămată acceptă să depună o plângere prealabilă, procurorul va efectua modificarea învinuirii, însă în cazul în care victima refuză să depună o plângere prealabilă, atunci procurorul emite o ordonanță prin care încetează urmărirea penală în baza art. 285 alin. (2) pct. 1) CPP RM, cu condiția ca refuzul victimei să fie întocmit în scris și anexat la dosar.

Referințe:

1. МУРАВЬЕВ, К.В., БУЛАТОВ, Б.Б. Изменение обвинения в суде: Требуется дальнейшая корректировка механизма взаимоотношений государственного обвинения и суда. В: *Вестник Восточно-Сибирского института МВД России*, 2018, № 4 (87), с. 104. [Accesat 01.04.2020]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/izmenenie-obvineniya-v-sude-trebuetsya-dalneyshaya-korrektirovka-mehanizma-vzaimootnosheniy-gosudarstvennogo-obvineniya-i-suda/
2. MORCOV, A. Modificarea acuzării în ședința de judecată în sensul agravării ei. Probleme de drept procesual-penal. În: *Revista Națională de drept*, 2017, nr. 9, p. 41.
3. ZAMFIR, V. *Instituția învinuirii în procesul penal /* Autoreferat la teza de doctor în drept. Chișinău, 2018.
4. АНДРЕЕВ, А.В. Соотношение изменения обвинения и частичного прекращения уголовного преследования. В: *Вестник экономической безопасности*, 2019, №1, с. 126. [Accesat 14.05.2020]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/sootnoshenie-izmeneniya-obvineniya-i-chastichnogo-prekrascheniya-ugolovnogo-presledovaniya/

Recomandat
Dumitru ROMAN, dr., conf. univ.